

Загадка гармонії (та її браку)

ІРИНА ПУСТИННИКОВА

30 СІЧНЯ 2026

Є багато загадкового в світі. Ми досі не знаємо, що таке темна матерія, хто збудував Стоунгендж і якими алгоритмами керується Аліекспрес, коли пропонує товари в рубриці «Рекомендоване для вас». Мені от днями він запропонував купити кадило.

Стеля готичного храму в Четфалві. Фото: Thaler Tamas

«Східну православну церковну кадильницю Gold Hangin Church Censer» рекламувала картинка, створена за допомогою неймережж, — і саме картинка змусила придивитися до рекомендації. На тлі видніється вітварний неф готичного католицького храму, весь у вітражах. Але на стінах золотіють образи православних святих, та й на місці розп'яття можна впізнати щось на кшталт православного вітваря.

AliExpress Santuzza Jewelry

Eastern Orthodox Church Censer Gold Hangin Church Censer, Orthodox Incense Burner Zinc Alloy Christian Censer with Chain, 6.5 "H

★★★★☆ 3.5 4 Reviews | 5 sold

Welcome deal

грн.2,530.43 ★ New shoppers save грн.71.49
грн.2,601.92

Tax excluded, add at checkout if applicable ; Extra 5% off with coins

🔥 Buy 3 pieces get 4% off

Color: Blue

Product sellpoints

- Category Wall Crosses:As a wall cross, it serves as a beautiful addition to any religious or spiritual space.
- Design Orthodox Incense Burner:Orthodox incense burner design ensures traditional aesthetics, perfect for religious settings.
- Orthodox Censer|Material Zinc Alloy:Crafted from durable zinc alloy, this censer withstands frequent use while retaining its elegance.
- Size 6.5 "H:At 6.5" tall, this censer is the perfect size for both personal and communal use.
- Usage with Chain:Comes with a chain for easy hanging, enhancing the ambiance of your space.

👤 Customer Reviews (4) Specifications Description Store More to love

Reviews | 3.5 ★★★★★ 4 ratings ✓ All from verified purchases

Кадило з Аліекспресу

Ну, від китайців — вибухової суміші з конфуціанства, буддизму й комуністичної доктрини — гріх вимагати розуміння тонкощів християнських обрядів. А від наших земляків? За десятиліття мандрів Україною я надивилася на багато храмів, котрі колись належали одній гілці християнства, а зараз перейшли до іншої. Найчастіший сценарій — це коли римо-католицький костел після розпаду СРСР переходив у користування якоїсь із Православних Церков (пам'ятаємо ж, що колись українці мали два патріархати й автокефалію) або УГКЦ.

Тут потрібно розуміти контекст: від кінця XIX століття на Галичині, Покутті, Західному Поділлі й Буковині справді посилюлася присутність римо-католиків. У міжвоєнні десятиліття

(1918–1939) ця хвиля розрослася до цунамі: Польща Пілсудського взялася окатоличувати свої східні землі. А після Другої світової більшість костелів та філіальних каплиць стояла закритою. Якись будівлі використовувались під склади міндобрив (запах селітри вже ніколи не вивітриться зі стін усипальні Шелінських, збудованої 1817 року в Новосілках під Заліщиками на Тернопільщині). Десь на території католицьких монастирів влаштовували ферми (від капуцинської обителі у Збрижі на Хмельниччині так лише мури дійшли) або автотранспортні підприємства (неоготичному костелу в Самолусківцях на Тернопільщині вдалося навіть зберегти вітражі — ключ від будівлі десь відразу після Другої світової й загубився). Ще якись заростали самосівом і тихо валилися.

Храми, котрі дожили до української незалежності з дахом і без значних втрат, цілком годилися для культових потреб. Їх і використовують. Тільки вже не римо-католики. Утім, це все одно чи не найкращий сценарій для споруд, котрі довго стояли без діла.

Інша справа, що естетика в результаті іноді накульгує. Громади роблять ремонти на свій смак, мало озираючись на задуми невідомих їм архітекторів. Величний неороманський костел у Полівцях біля Чорткова зведений за проєктом галицького зодчого Маріана Теодора Втужецького з брунатного теребовлянського пісковика, каменю дуже красивого. Зараз він блідо-блакитний і втратив частину шарму. Але це мінімальне втручання.

Церква у Ниврі, 2009. Фото Ірини
Пустиннікової

Церква у Ниврі, 2014. Фото Ірини Пустиннікової

Менше пощастило костелу в Ниврі на Збручі (знову Тернопільщина). Той довго використовувала як склад родина, що мешкала біля нечинного храму. Місцева греко-католицька громада два десятиліття добивалася, щоб костел віддали для її потреб, і перемогла: 21 вересня 2013 року Михайлівську церкву УГКЦ в Ниврі освятили. На момент освячення храм підрихтували на свій смак: на високу елегантну сигнатурку вдягли лискучий верх з нітриду титану з «позолоченим» куполом. Менші за розмірами, але не менш яскраві «золоті» верхи з'явилися і на двох могутніх виступах на головному фасаді споруди.

Схожа історія з нітридом титану сталася в сусідньому з Ниврою селі Гермаківка. А храм із дикого каменю авторства прославленого Теодора Тальовського в Підгайчиках під Тербовлею пережив схоже «покращення» двічі. Спочатку в 1990-х роках дах на вежі замінили на непропорційний круглий верх із жерсті. Потім, уже у 2010-х, жерсть поступилася «золотій» блясі. Дикий камінь і ядуче-жовтий купол — поєднання так собі. Але завжди є надія, розумний священник і освічена громада здатні це змінити.

Храм у Підгайчиках, 1930

Храм у Підгайчиках, 2009. Фото Ірини
Пустиннікової

Склепіння храму в Підгайчиках. Фото Ірини Пустиннікової

Часто «золоті» куполи на колишніх костелах й іконостаси у них — далекі родичі кадила з

Аліекспресу. Ще з кінця 1990-х років багато православних священників з України й інших країн (від Румунії та Сербії до Грузії та Болгарії), як по святу воду, їздили за дванадцять тисяч кілометрів від рідних парафій на ринок китайського міста Іу (Yiwu, 义乌) — по церковну атрибутику, бляшані цибулини, ікони, лампадки й ризи. Іу — місто повітове, для Китаю невелике (трохи більше за наш Харків до війни), і, хоч має кілька пагод, мечеть, костел і протестантські храми, жодна православна громада в ньому не зареєстрована. Але з часів середньовіччя місцеві мешканці славляться як вправні торговці. Тут розташований найбільший у світі оптовий ринок дрібних товарів. Хрести й панікадила на ньому — такий самісінький товар, як ялинкові прикраси, пластикові квіти чи іграшки. Масові штамповки *à la rus* — варіант дешевий і без претензій на естетичну довершеність.

Утім, мережа, що генерувала зображення для аліекспресівського кадила, не дуже й нафантазувала з картинкою. Бо вже третє десятиліття Україна має храм, де є готичні католицькі склепіння й іконостас православних святих. І вони мирно уживаються. Непрохані поради — гріх, але я понад двадцять років усім рекомендую: будете на Закарпатті, заїдьте у Четфалву. Невелике село неподалік від угорського кордону в Берегівському районі й саме дуже гарне, особливо навесні, коли потопає в буянні бузку та сакур. Тут розташована найвища із закарпатських храмових дзвіниць — абсолютно унікальна двоярусна каркасна дерев'яна вежа з XVIII століття. Вона стоїть біля маленького, із крихітним самотнім віконечком мурованого храму XIV століття. Усередині святині — красивенна кесонова стеля, розписана орнаментами в 1753 році.

Два храми в Четфалві. Фото Ірини Пустиннікової

І дзвіниця, і протестантський храм — пам'ятки архітектури національного значення. А поруч із ними — будівля, котра в туристичні довідники ще не потрапила, хоча безумовно на це заслужила. Це храм Святого Духа, зведений для місцевих католиків обох обрядів. Роки побудови, 1998–2001, — це час, коли і в українську сакральну архітектуру прийшов постмодерн. Звідси мікс стилів та асоціацій. Так, звісно, готика — однак і сіднейська опера, і споруди Сантьяго Калатрави (із поправкою на сільську камерність і обмежений бюджет). Святиню з легкою, але виразною дзвіницею будували місцеві майстри.

Храм у Четфалві. Фото Ірини Пустиннікової

Храм у Четфалві. Фото Ірини Пустиннікової

Громади використовують храм по черзі, і сварок між ними немає. Це добре демонструє інтер'єр костелу-церкви: обабіч вітварної частини стоїть вишуканих кольорів іконостас, а посередині — розкішне різьблене розп'яття. Виноградна лоза пнеться від сонму святих біля підніжжя Древа життя вгору, до Святого Духа в ореолі. Гарно. Зі смаком. І все своє, не з китайського Іу.

Храм у Четфалві. Фото Ірини Пустиннікової

Інтер'єр тішить дбайливо створеними деталями. Свічники, амвон, чаші під святу воду — усе дерев'яне, усе майстерно зроблене. Якщо в екстер'єрі переважає готика, то всередині згадуєш про сецесію і бароко: манірні вихиляси форм, рослинні мотиви. Пафос, який і має бути в сакральному серці села, присутній — але він світлий і натхнений. Такому місцю точно не пасувало б кадило з Аліекспресу. Але таке місце пасувало б іншим селам і містам України. Гармонія можлива — приклад Четфалви це підтверджує.

ІРИНА ПУСТИННІКОВА

30 СІЧНЯ 2026

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in </home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php> on line 284